

Utbytte

Innhold

Utbytte – innhold og avgrensning av innholdet i vedlegget	1
Gjennomgående utbytte	2
Gjeldende regler – samspill mellom selskapsrett og regnskap	2
Nærmere om gjennomgående utbytte	2
Endring av aksjelovgivningen for å tilrettelegge for gjennomgående utbytte?.....	2
Regnskapslovutvalgets forslag – NOU 2016: 11, kapittel 12.6.....	3
Tentativ innretning av NRS (NOU).....	3
Regnskapsmessig behandling av utbytte	3
Etter gjeldende regnskapsregler	3
Gjennomgående utbytte	3
Mottatt utbytte og betydning av tidspunkt for givers resultatopptjening	4
IFRS for SMEs.....	4
Gjennomgående utbytte	4
Mottatt utbytte og betydning av tidspunkt for givers resultatopptjening	4
NRS (NOU)	4
Gjennomgående utbytte	4
Mottatt utbytte og betydning av tidspunkt for givers resultatopptjening	5
Oppsummering.....	5
Gjennomgående utbytte	5
Mottatt utbytte og betydning av tidspunkt for givers resultatopptjening	5

Utbytte – innhold og avgrensning av innholdet i vedlegget

I dette vedlegget omhandles regnskapsmessig utbytte. Konsernbidrag som gis oppover i konsern behandles regnskapsmessig på samme måte som utbytte etter gjeldende regnskapsregulering, og er ikke nærmere omtalt. Beskrivelsen av regnskapsmessig behandling av utbytte er avgrenset til å gjelde ved bruk av kostmetoden.

Hovedproblemstillingen i dette vedlegget er gjennomgående utbytte og den endring som NRS (NOU) representerer sammenlignet med gjeldende regulering. En annen forskjell mellom NRS (NOU) og gjeldende regulering er behandling av utbytte som kan henføres til resultater som giverselskapet har opptjent før eierselskapet anskaffet sin eierandel. Det sistnevnte momentet har fått underoverskrift: "Utbytte og givers tidspunkt for resultatopptjening".

Gjennomgående utbytte

Gjeldende regler – samspill mellom selskapsrett og regnskap

I norsk aksjerett er utbyttekapasiteten knyttet til regnskapsmessige beløpsstørrelser, slik disse fremgår av sist godkjente årsregnskap. Det er også mulig å fastsette ekstraordinært utbytte på grunnlag av en mellombalanse, som er utarbeidet og revidert¹ etter reglene for årsregnskap og godkjent av generalforsamlingen.

Nærmere om gjennomgående utbytte

Gjennomgående utbytte beskrives slik i [NOU 2016: 11 kapittel 12.1](#): *"Gjennomgående utbytte brukes om situasjonen der et utbytte kanaliseres gjennom flere ledd i et konsern innenfor samme regnskapsår. Et system for gjennomgående utbytte har derfor den egenskapen at et utbytte som avgis fra det nederste leddet i konsernet (eller fra hvilket som helst annet foretak i konsernet), kan benyttes samme år til utdeling til konsernspissens aksjeeiere."*

Gjennomgående utbytte innebærer at kapital kan flyte fritt (innenfor rammene for lovlig utbytte) i et konsern, slik at effektiv kapitalutnyttelse oppnås og kapitalbindinger unngås. Tilsvarende gjelder også for konsernbidrag innenfor skattekonsern. Regnskapslovutvalget forutsatte at det er ønskelig og behov for at det tilrettelegges for gjennomgående utbytte og konsernbidrag. Næringslivet støtter dette, i sin [høringskommentar til NOU 2016: 11](#) skriver NHO blant annet: *"Uten regulering som legger til rette for gjennomgående utbytte, vil konsekvensen være at det blir tregere og eventuelt dyrere enn i dag å få et overskudd generert i konsern utdelt til morforetakets eier. NHO er opptatt av at det ikke skal være vanskeligere for norske foretak å flytte kapital oppover i et konsern enn det er for foretak i sammenlignbare land."*

Endring av aksjelovgivningen for å tilrettelegge for gjennomgående utbytte?

Tilrettelegging for gjennomgående utbytte kan tenkes gjort gjennom selskapsrettslige regler, slik at aksjelovgivningens bestemmelser åpner for at utbytte som er mottatt etter balansedagen kan regnes med som grunnlag for utbytte hos mor-/eierselskapet. Det er reist spørsmål om en slik tilrettelegging er mulig innenfor de rammer som følger av direktiv 2012/30/EU (kapitaldirektivet) artikkel 17 nr. 1, [jf. NOU 2015: 10 kapittel 13.5](#). I [NOU 2016: 11 kapittel 12.6](#) fremgår det at regnskapslovutvalget finner at: *"Ved bruk av kostmetoden setter imidlertid direktiv 2012/30/EU (kapitaldirektivet) begrensninger for hva som er mulig å regulere i selskapsretten for allmennaksjeselskaper. I følge dette direktivet kan det blant annet ikke foretas utdelinger til aksjeeierne når nettoeiendeler i årsregnskap for siste regnskapsår er lavere enn aksjekapitalen pluss reserver som ikke kan deles ut etter lov eller vedtekter. Kostmetoden med regnskapsføring av utbytte i vedtaksåret gir ikke noen økning i nettoeiendeler i et årsregnskap som har balansedag forut for vedtaket, og denne kombinasjonen gir derfor ikke noen mulighet for å dele ut utbyttet videre oppover i konsernet."*

Regnskapslovutvalget mener at det ikke bør være forskjell på utdelingsreglene for aksjeselskap og allmennaksjeselskap. Aksjelovutvalget ([jf. NOU 2016: 22](#)) fremmet heller ikke forslag om endringer som tilrettelegger for gjennomgående utbytte. Det foreligger dermed ingen slike forslag og etter gjeldende regler er muligheten for gjennomgående utbytte og konsernbidrag derfor avhengig av at regnskapsreglene åpner for dette.

¹ Aksjeloven vil bli endret, slik at selskap som ikke har revisjon av årsregnskapet heller ikke skal ha revisjonsplikt for slike mellombalanser. Lovendringen vil imidlertid også innebære at alle mellombalanser, uavhengig av om de er revidert eller ei, skal sendes inn til Regnskapsregisteret. Ikrafttredelsestidspunkt for disse endringene er ikke avklart.

Regnskapslovutvalgets forslag – [NOU 2016: 11, kapittel 12.6](#)

Regnskapslovutvalget har lagt til grunn at direktivet stenger for gjennomgående utbytte ved eierandeler i tilknyttet foretak målt etter egenkapitalmetoden, men tillater gjennomgående utbytte fra datterforetak på bestemte vilkår. Utvalget ønsket ikke å gi større muligheter for gjennomgående utbytte ved bruk av kostmetoden enn ved bruk av egenkapitalmetoden. Endelig fortolker utvalget direktivet slik at det er en forutsetning for gjennomgående utbytte at morselskapet har krav på utbyttet, ved at datterselskapets regnskap er fastsatt i forkant av at morselskapets regnskap fastsettes.

Tentativ innretning av NRS (NOU)

I arbeidet med en norsk regnskapsstandard, basert på IFRS for SMEs (2015) og innenfor regnskapslovutvalgets forslag, er dette holdt innenfor rammene slik de fremgår av NOU 2016: 11. Det er så langt ikke foretatt noen nærmere vurdering av om det kan være mulig å åpne for gjennomgående utbytte i større grad enn det som fremgår av regnskapslovutvalgets forslag, for eksempel om det kan være mulig å unngå at det må stilles krav om at datterselskapets regnskap er fastsatt før morselskapets.

Regnskapsmessig behandling av utbytte

Etter gjeldende regnskapsregler

Gjennomgående utbytte

Som nevnt åpner gjeldende regnskapsregler for gjennomgående utbytte innenfor konsern. Under gitte betingelser gjelder dette også for andre investeringer. I NRS (V) om regnskapsføring av inntekt og NRS (F) Investering i tilknyttet selskap og deltakelse i felles kontrollert virksomhet er dette omtalt slik:

"Ved konsernforhold vil det på grunn av mottakers bestemmende innflytelse sjelden foreligge usikkerhet av betydning med hensyn til endelig vedtak av utbytte. Morselskapets mulighet til å utøve kontroll med den selskapsrettslige beslutningsprosessen knyttet til utbytte, tilsier normalt at morselskapet kan regnskapsføre utbytte i avsetningsåret. Dette gjelder uavhengig av om datterselskapet har vedtatt utbyttet innen morselskapet avlegger sitt regnskap. At datterselskapet benytter et regnskapspråk hvor foreslått utbytte ikke balanseføres som gjeld (for eksempel IFRS), er uten betydning for morselskapets regnskapsføring."

"Utbytte fra tilknyttet selskap og felles kontrollert virksomhet som regnskapsføres etter kostmetoden kan inntektsføres i det året det avsettes, forutsatt at det er betydelig sannsynlighetsovervekt for slik utdeling."

...

"Betydelig sannsynlighetsovervekt må foreligge på balansedagen. Det er derfor ikke tilstrekkelig at utbyttet er vedtatt og kjent på det tidspunkt investor avlegger sitt regnskap. Senere vedtak vil imidlertid gi informasjon om forhold som forelå på balansedagen, og således legges til grunn for utbyttets størrelse, men påvirker ikke tidspunktet for regnskapsføring."

"Betydelig sannsynlighetsovervekt for utdeling av utbytte på balansedagen kan unntaksvis foreligge også for investeringer med lavere grad av innflytelse enn tilknyttet selskap og felles kontrollert virksomhet. Vurderingen skjer i så fall etter samme prinsipper som omtalt overfor."

Vedlegg 2 – Regnskapsmessig behandling av utbytte

Ved regnskapsføring av investeringer etter kostmetoden inntektsføres mottatt utbytte, forutsatt at inntjeningen har skjedd i mottakers eiertid. Dersom investeringer regnskapsføres etter egenkapitalmetoden er utbytte en korrigerende av balanseposten og representerer ikke et resultatmoment.

Giver av utbytte skal presentere dette som kortsiktig gjeld og avsatt utbytte reduserer egenkapitalen i avsetningsåret.

Utbytte kan utdeles gjennom annet enn kontanter/fordring, såkalt tingsutdeling. Ved tingsutdeling kan det foreligge merverdier. En eventuell merverdi resultatføres med mindre utdelingen er gjenstand for kontinuitetsgjennomskjæring. Ved tingsutdeling vil det være en tidsforskjell mellom tidspunkt for regnskapsføring av utbyttet (balansedato) og tidspunkt for overføring (vedtaks-/utdelingstidspunkt). Dette reiser et særskilt spørsmål om tidspunkt for regnskapsføring av gevinsten. I NRS (V) regnskapsføring av inntekt fremgår det at: *"Merverdien kan ikke resultatføres før giver har overført eiendelen til mottaker, vanligvis på vedtakstidspunkt for utdeling."*

Mottatt utbytte og betydning av tidspunkt for givers resultatopptjening

Etter gjeldende regulering skal utbytte som stammer fra resultater som er opptjent før eierselskapet har anskaffet sin eierandel som hovedregel behandles som tilbakebetaling av investert kapital. Slikt utbytte skal ikke inntektsføres men føres som reduksjon av investeringens balanseførte verdi.

IFRS for SMEs

Gjennomgående utbytte

IFRS for SMEs har samme regulering som "full IFRS". Dette innebærer at utbytte regnskapsføres på vedtakstidspunktet, både for giver og mottaker. En norsk regnskapsstandard uten avvik fra IFRS for SMEs ville derfor, gitt forutsetningene i gjeldende aksjelovgivning, innebære at gjennomgående utbytte ikke er mulig.

Mottatt utbytte og betydning av tidspunkt for givers resultatopptjening

IFRS for SMEs er også på dette punktet sammenfallende med "full IFRS". Alt mottatt utbytte inntektsføres, også dersom dette kan henføres til resultater som er opptjent før anskaffelse av eierandelen. Inntektsføring av tidligere perioders resultater som er reflektert i investeringens balanseførte verdi kan medføre nedskrivning av investeringen.

NRS (NOU)

Gjennomgående utbytte

Tentativt er det lagt til grunn at standarden skal ligge innenfor rammen av regnskapslovutvalgets forslag. Dette innebærer at det åpnes for fortsatt gjennomgående utbytte, men at dette begrenses til konsernforhold og med en forutsetning av at datterselskapets regnskap er fastsatt før morselskapets.

Avsetning av foreslått utbytte som forpliktelse hos giver er ikke en betingelse for at mottaker skal kunne resultatføre utbyttet som gjennomgående utbytte. I tråd med målsettingen om færrest mulig avvik fra IFRS for SMEs er det derfor lagt opp til at giver etter NRS (NOU) reduserer egenkapitalen først på vedtakstidspunktet. Dette innebærer en endring fra gjeldende regulering. På balansedagen i regnskapsåret som utbyttet foreslås for vil dette ikke være en forpliktelse, men inngå i egenkapitalen. Informasjon om foreslått utbytte vil fremgå som en tilleggsopplysning i note.

Den spesielle problemstillingen etter gjeldende regnskapsregler for tingsutbytte med merverdi i eiendel som skal utdeles vil falle bort etter NRS (NOU). Giver regnskapsfører utbytte som reduksjon

Vedlegg 2 – Regnskapsmessig behandling av utbytte

av egenkapitalen først på vedtakstidspunktet og det er derfor ikke behov for regulering av tidspunkt for regnskapsføring av merverdi.

Mottatt utbytte og betydning av tidspunkt for givers resultatopptjening

NRS (NOU) er i samsvar med IFRS for SMEs, slik at alt utbytte inntektsføres, også utbytte som kan henføres til resultater opptjent av giverselskapet i perioden før eierselskapet har anskaffet eierandelen. Dette kan som nevnt medføre at investeringens balanseførte verdi må nedskrives.

Oppsummering

Gjennomgående utbytte

Foreslått utbytte skal etter gjeldende rett klassifiseres som gjeld på balansedagen. Etter NRS (NOU) skal foreslått utbytte ikke avsettes som gjeld på balansedagen. Isolert sett medfører forskjellen en høyere egenkapital på balansedagen for giver sammenlignet med løsningen som følger av gjeldende regulering.

For mottakende selskap er NRS (NOU) noe mer restriktiv på inntektsføring av mottatt utbytte. Basert på lovforslaget er inntektsføring før vedtaksåret begrenset til å gjelde utbytte fra datterselskaper. Ytterligere en forutsetning er at datterselskapet formelt har gjennomført utbyttebeslutningen før morselskapet vedtar sitt årsregnskap. Løsningen åpner for en videreføring av muligheten for gjennomgående utbytte, men setter strengere kriterier og begrenser virkeområdet til konserninterne forhold sammenlignet med gjeldende regulering. Andre foretak som ønsker en tilnærming til gjennomgående utbytte, må tilpasse seg ved bruk av andre regler, for eksempel ved ekstraordinære utbytter basert på mellombalanser.

Mottatt utbytte og betydning av tidspunkt for givers resultatopptjening

Etter NRS (NOU) inntektsføres mottatt utbytte uten hensyn til opptjeningstidspunktet for den som avgir utbyttet.